
Уводна реч

„Важно обавештење: због кризе у снабдевању гасом, струјом и нафтом, принуђени смо да угасимо ‘светло на крају тунела’. Извињавамо се због неугодности. Искрено, ваша Влада.“ Ево, почели смо шалом, кажу да је такав ред. Истина, шала није ту тек реда ради. Прослављени британски писац Херберт Џорџ Велс (1866-1946) својевремено – у доба прве светске економске кризе – изрекао је следећу реченицу: „Данашња криза сутра ће бити шала“. Овај Велсов афоризам свакако одражава чувени став из Марксовог *Осамнаестог бримера Луја Бонапарте* о томе како се неки догађај први пут појављује као трагедија, а потом као фарса. Но, добро знамо да се „криза“ није десила само једном, те да у својим поновљеним појављивањима није била фарса, ма колико трагична била први пут. Тешко да је Први светски рат трагичан, а Други фарсичан. Крах берзе почетком 21. века био је погубан као онај из двадесетих година 20. века, коме је сведок био и Х. Џ. Велс. У чему је онда шала, да не кажем виц? Можда у томе што криза није ексцес или испад (ни трагичан, ни фарсичан), криза је редовно стање модерне друштвене стварности.

Након прошлог броја *Синтезиса*, чија је тема била *револуција, криза* се наметнула готово као логичан наставак, то јест као тема овог, четвртог, броја. Не треба сметнути са ума да грчко κρίσις (крисис) стоји и у корену речи *криза*, али и у корену речи *критика*. Неговање критичког мишљења један је од циљева *Синтезиса* од његовог оснивања. Тако су се аутори заступљени у овом броју сусрели са редовним, то јест двоструко критичним задатком: одговорити на тему кризе критичким мишљењем. Но, треба јасно рећи: критика (ма каква била) није сама себи циљ. Циљ критичког мишљења – без обзира на кризу у снабдевању гасом, струјом и нафтом – јесте да упали оно светло на крају тунела. Неколико искри тог светла, чини се, наћи ћете и у *Синтезису* бр. 4 који је сада пред вама.

У име уредништва *Синтезиса*,
Милан Попадић